



Ο νόμος Χατζηδάκη ή πώς το παλιό πεθαίνει και το νέο αργεί να γεννηθεί



Γράφει ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ*

Ο κυβέρνηση της ΝΔ αναπτύσσει μια ιδιαίτερη δραστηριότητα, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι αντιμεταρρυθμίσεις, οι οποίες αφορούν την ολοκληρωτική φίμωση των συνδικάτων και των μισθωτών εργαζομένων με βάση το νόμο 4808, ο οποίος ψηφίστηκε τον Ιούλιο 2021, ο λεγόμενος και ως νόμος Βρούτσου-Χατζηδάκη.

Ας θυμηθούμε εν τάξει τι προβλέπει ο νόμος: 1) Κατάργηση του 8ώρου (μέσω της αύξησης των απλήρωτων υπερωριών), παράλληλα με τη σημαντική μείωση του κόστους τους στο 40% (από 60% έως 80%), η οποία συνιστά πρόσθετο μέτρο μείωσης των αμοιβών και εργασιακής εξουθένωσης, 2) Ενίσχυση της ατομικής συμφωνίας μεταξύ εργαζόμενου και εργοδότη, η οποία επί της ουσίας λειτουργεί αρνητικά για τον εργαζόμενο, επειδή στην πράξη δεν θα μπορεί να αρνηθεί την οποιαδήποτε πρόταση του εργοδότη λόγω της δομικής ανισότητας μεταξύ τους, 3) Κατάργηση της υποχρέωσης του εργοδότη να επαναπροσλάβει τον/την εργαζόμενο/η και να του/της καταβάλει μισθούς υπερμερείας όταν το δικαστήριο κρίνει την απόλυση του παράνομη, 4) Περιορισμό της ελεύθερης συνδικαλιστικής δράσης όταν επιβάλλει αύξηση του προσωπικού ασφαλείας στο 40% σε περίπτωση απεργίας και άρα 4 στους 10 εργαζόμενους θα απέχουν υποχρεωτικά από την απεργία, 5) Ενίσχυση της απεργοσπασίας, ποινικοποίηση των απεργιών και των κινητοποιήσεων, απειλή

για διώξεις των συνδικαλιστών και των συμμετεχόντων, περικοπή των συνδικαλιστικών αδειών, περιορισμοί στην προστασία των συνδικαλιστικών στελεχών, 6) Διεύρυνση των κλάδων που θα εργάζονται την Κυριακή, ενισχύοντας την αποδιάρθρωση των οικογενειακών και κοινωνικών σχέσεων, 7) Η μετατροπή του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) σε ανεξάρτητη Αρχή, μετά από την υποβάθμισή του από Ειδική Γραμματεία σε απλή διεύθυνση, ενισχύει τις ανησυχίες και τους φόβους των εργαζομένων για τη διαίωξη της αναποτελεσματικότητας των μηχανισμών ελέγχου όσον αφορά την εργοδοτική αυθαιρεσία, επειδή τίθεται σε αμφισβήτηση η τήρηση και αυτής ακόμη της απορρυθμισμένης εργατικής νομοθεσίας.

Πέρα από τις ήδη συζητημένες μεταβολές στα ζητήματα των ατομικών εργασιακών σχέσεων και της διευθέτησης του χρόνου υπερωριακής απασχόλησης, μια συστηματική μελέτη του νομοσχεδίου Χατζηδάκη αναδεικνύει και αποκαλύπτει ότι οι βασικοί του στόχοι είναι η απαξίωση των εργατικών συνδικάτων και ο περιορισμός των κατακτημένων δικαιωμάτων τους με το νόμο 1264/1982. Βασικός σκοπός των κρατούντων είναι ο εκφοβισμός και η αδρανοποίηση.

Όμως, υπάρχει και μία επιπλέον ιδιαίτερη δραστηριότητα που αναπτύσσει η κυβέρνηση, η οποία είναι η επίσηυση της έκδοσης της υπουργικής απόφασης, της 16-9-2021, για την έναρξη της λειτουργίας του Γενικού Μητρώου Συνδικαλιστικών Οργανώσεων και Εργοδοτών (ΓΕΜΗΣΟΕ) από 1 Φεβρουαρίου 2022.

* *Επιστημονικός συνεργάτης ΙΝΕ-ΓΣΕΕ*

Τι επιβάλλει αυτό το Μητρώο; Ότι θα πρέπει υποχρεωτικά να εγγραφεί σε αυτό το σύνολο των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων, μέσω του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ II, και να κοινοποιήσουν εκεί όλα τα στοιχεία τους, γιατί μόνον έτσι αποκτούν νομική υπόσταση. Εάν δεν ακολουθηθεί αυτή η διαδικασία και δεν συμμορφωθούν με την υπουργική απόφαση, θα υποστούν τις κυρώσεις που αυτή προβλέπει, δηλαδή να ανασταλεί η συνδικαλιστική τους ιδιότητα. Όμως, δεν φτάνει μόνον η εγγραφή στο ειδικό αυτό Μητρώο. Απαιτείται και η άδεια από μια κρατική Αρχή. Εάν δεν τηρηθούν αυτές οι διαδικασίες, τότε τα συνδικάτα δεν θα έχουν το δικαίωμα να υπογράψουν Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, θα χάσουν τη συνδικαλιστική προστασία και δεν θα επιτρέπεται άλλη δραστηριότητά τους (π.χ. συνελεύσεις, μοίρασμα υλικού στο χώρο εργασίας κ.λπ.), ενώ επίσης δεν θα μπορούν να παρεμβαίνουν κατά τη διάρκεια ελέγχου της Επιθεώρησης Εργασίας.

Ενάντια σε αυτή την υπουργική απόφαση έχουν ταχθεί τα συνδικάτα, αλλά και πολλοί εργατολόγοι, ενώ εκκρεμεί έλεγχος της συνταγματικότητας και νομιμότητας των διατάξεων σύστασης ή λειτουργίας του ΓΕΜΗΣΟΕ. Διότι, η εν λόγω απόφαση όχι μόνο παραβιάζει τη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας 87, η οποία αμβλύνει την κρατική εποπτεία και έχει επικυρωθεί η Ελλάδα από το 1961, αλλά και μας γυρίζει στην εποχή των πέτρινων χρόνων (1950-1974), δηλαδή των μαύρων σελίδων της ιστορίας, όπου το κράτος και οι εργοδότες παρέμβαιναν με κάθε τρόπο για να έχουν τον πλήρη έλεγχο της συνδικαλιστικής δράσης.

Εντούτοις, πέρα από τη συγκεκριμένη απόφαση της κυβέρνησης, το ερώτημα που τίθεται είναι τι θα κάνουν τα συνδικάτα, η Αριστερά και κυρίως οι εργαζόμενοι, προκειμένου να μην εφαρμοστεί το εν λόγω μέτρο και να καταργηθεί ο νόμος, όπως και το σύνολο της αντεργατικής νομοθεσίας.

Ας είμαστε ειλικρινείς και ας πούμε τα πράγματα με το όνομά τους. Είμαστε σε μια φάση πλήρους υποχώρησης του εργατικού-συνδικαλιστικού κινήματος, η οποία αποτέλεσε και την προϋπόθεση της πλήρους ανατροπής των εργατικών κατακτήσεων. Διότι, η εφαρμογή ή μη των κανόνων της εργατικής νομοθεσίας υπήρξε πάντα το

αποτέλεσμα του ταξικού συσχετισμού δύναμης. Κατά συνέπεια, η πλήρης ανατροπή της εργατικής νομοθεσίας δείχνει ακριβώς αυτό: τον αρνητικό συσχετισμό δύναμης.

Είναι γεγονός ότι τη δεκαετία 2011-2021 το εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα δεν κατόρθωσε να πετύχει τη θέσπιση (ή την αποτροπή) ενός νόμου ή μέτρου γενικής ισχύος παρά τις σημαντικές επιμέρους μάχες, ακόμα και νίκες, σε συγκεκριμένους κλάδους και επιχειρήσεις (π.χ. αξιολόγηση, e-food, Cosco). Απεναντίας, το εντυπωσιακό είναι ότι αναιρέθηκαν όλες οι μέχρι τώρα κατακτήσεις, σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, επιστρέφοντας μάλιστα, την εργατική νομοθεσία έναν αιώνα πίσω.

Το οργανωμένο συνδικαλιστικό κίνημα δεν κατάφερε να διατηρήσει ούτε μια στοιχειώδη αντίσταση και γραμμή άμυνας στην επίθεση του ασιτισμού, και το μόνο που έκανε ήταν να διαπραγματεύεται τους τρόπους χειροτέρευσης της θέσης των εργαζομένων, διατυπώνοντας, μόνο, έναν καταγγελτικό λόγο απέναντι στους κρατούντες. Οι συνέπειες αυτής της τακτικής ήταν ο κατακερματισμός και ουσιαστικά η διάλυση της εργατικής τάξης ως κοινωνικό υποκείμενο, ενώ οι συνδικαλιστικές οργανώσεις να πάψουν να έχουν μια χρησιμότητα, ακόμη και για το σύστημα, εφόσον δεν επιτελούν το ρόλο τους, ούτε ως «κοινωνικός εταίρος» ούτε ως πυλώνες-στηρίγματα των εργατικών αναγκών.

Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία, που είχε εδραιωθεί από την προηγούμενη περίοδο των προνομίων και της συνδιαλλαγής με το κράτος και τους εργοδότες, αυτοαναπαρόταν μακριά από τους εργαζόμενους γι' αυτό είχε διαμορφώσει τα δικά της ιδιαίτερα συμφέροντα. Έτσι, μαζί με την απονομιμοποίηση του παλαιού πολιτικού συστήματος έχει επέλθει και η απονομιμοποίηση του συνδικαλισμού, όπως τον ξέραμε μέχρι τώρα, επειδή στα μάτια των εργαζομένων έχει ταυτιστεί με το υπόλοιπο χρεοκοπημένο πολιτικό σύστημα.

Η απαξίωση από το κράτος και τους εργοδότες, ακόμη και αυτού του συνδικαλισμού της λογικής των «κοινωνικών εταίρων» και της διαμεσολάβησης, έχει τελειώσει επειδή δεν υπάρχουν, πλέον, οι υλικές προϋποθέσεις πάνω στις οποίες στηρίχτηκαν οι σχέσεις μεταξύ κράτους-εργοδοτών και

συνδικάτων. Δηλαδή, ενώ στην περίοδο του κράτους πρόνοιας οι αγώνες και τα αιτήματα είχαν ως απεύθυνση το κράτος, αντίθετα στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, των Μνημονίων, της πανδημίας και της κατεδάφισης του κοινωνικού κράτους, όπου ο ασιτισμός ενέτεινε τον αποκλεισμό κάθε είδους, αυτό που επικρατεί είναι η άρνηση των κρατούντων να εντάξουν στο σχέδιό τους τα αιτήματα των «από κάτω», διαρρηγνύοντας τις σχέσεις εκπροσώπησης που είχαν διαμορφώσει την προηγούμενη περίοδο με τμήματα της μισθωτής εργασίας. Ταυτόχρονα, σπάνε τη συμμαχία που είχαν και με στρώματα της εργατικής γραφειοκρατίας, εφόσον πια δεν τη χρειάζονται, καταργώντας ουσιαστικά τον κοινωνικό της ρόλο, δηλαδή της διασφάλισης της συναίνεσης με ευρύτερα τμήματα εργαζομένων. Αυτό με τη σειρά δημιουργεί διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό των συνδικάτων ανάμεσα στο παλιό και κρατικοκεντρικό συνδικαλιστικό κίνημα και το σημερινό που έχει αρχίσει να αχνοφαίνεται. Όλα αυτά, συνεπικουρούμενα με την κατάργηση, ουσιαστικά, των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, τελειώνουν το ρόλο του συνδικαλισμού της διαμεσολάβησης, για τον απλούστατο λόγο ότι δεν παρέχει στο αστικό σύστημα καμία χρησιμότητα.

Κατά συνέπεια, ο συνδικαλισμός όπως τον ξέραμε μέχρι τώρα έχει τελειώσει. Η δύναμη της αδράνειας συνθήως λειτουργεί εναντίον μας, δηλαδή εναντίον της κοινωνίας. Οι οικογενειακές, θρησκευτικές, εκπαιδευτικές, συγγενικές, επαγγελματικές, οικονομικές, πολιτικές, ιδεολογικές κ.λπ., σχέσεις και παραδόσεις αναπαράγουν το φόβο, τη συνήθεια, τη ρουτίνα και την υποταγή στο εκμεταλλευτικό σύστημα και στους κρατούντες. Ο μύθος ότι η εργατική τάξη είναι από τη φύση της επαναστατική, λόγω των σχέσεων που έχει με τα μέσα παραγωγής και το κράτος ή ότι ο συσχετισμός δύναμης είναι μονίμως με την εργατική τάξη και το μόνο που φταίει είναι η έλλειψη του υποκειμενικού παράγοντα που θα δώσει τέλος στο καπιταλισμό, έχει απονευρώσει τη συνδικαλιστική Αριστερά, διότι αρνείται να δει τις μοριακές αλλαγές που γίνονται στη συνείδηση της εργατικής τάξης, εξαιτίας και των εξω-οικονομικών παραγόντων.

Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι τα συνδικάτα συσπειρώνουν *μόνο* μία περιορι-

σμένη μερίδα της εργατικής τάξης, κατά κύριο λόγο τους εργαζόμενους στον δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (ΔΕΚΟ). Αντίθετα, η πλειονότητα του κόσμου της εργασίας στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας δεν περιλαμβάνεται στις γραμμές τους, γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι η *πλειονότητα της εργατικής τάξης εξακολουθεί να παραμένει έξω από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις*. Δηλαδή, μόνο το 1/5 των μισθωτών εργαζομένων έχει κάποια οργανωτική σχέση με τα συνδικάτα. Η εφαρμογή των Μνημονίων και τώρα η πανδημία έχουν αποδιαιθρώσει την αγορά εργασίας και έχει κάνει ακόμη πιο δύσκολη τη συσπείρωση των μισθωτών στις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Ο κίνδυνος, που εγκυμονεί μια τέτοια κατάσταση, είναι τα συνδικάτα να φαίνονται απόμακρα για τους εργαζόμενους, ιδιαίτερα για όσους εργάζονται στη μαύρη-αδήλωτη εργασία και γενικά οι άτυπες μορφές απασχόλησης και δεν είναι ενταγμένοι σ' αυτά, επειδή στα μάτια τους φαντάζουν ότι εκπροσωπούν τα συμφέροντα μόνο μιας συγκεκριμένης κατηγορίας της εργατικής τάξης και μάλιστα μειοψηφικής.

Παρ' όλα αυτά, τα συνδικάτα δεν παύουν να αποτελούν μια ιστορική κατάκτηση για την εργατική τάξη, διότι είναι το εργαλείο μέσω του οποίου οι εργαζόμενοι οργανώνουν τη συλλογική τους διαπραγμάτευση. Ιδιαίτερα *σε ορισμένους τομείς της οικονομίας ο ρόλος των μισθωτών, εξαιτίας της θέσης που κατέχουν, είναι αποφασιστικής σημασίας όχι μόνο για τη λειτουργία της μονάδας στην οποία απασχολούνται, αλλά και για την εύρυθμη λειτουργία ολόκληρου του παραγωγικού συστήματος μιας χώρας*. Για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι στην υγεία, η οποία με την πανδημία αποδείχθηκε κλάδος αιχμής, καθώς επίσης στις τράπεζες, στις τηλεπικοινωνίες και στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, βρίσκονται σε τομείς-κλειδιά της οικονομίας. Υπό αυτή την έννοια η επαγγελματική τους ένταξη, η οποία τους καθιστά σε πλεονεκτική θέση, αυξάνει και τη διαπραγματευτική ισχύ των συνδικάτων στους προαναφερθέντες τομείς της οικονομίας και μπορούν να λειτουργούν ως πιλότοι για την κατοχύρωση εργατικών δικαιωμάτων και στους υπόλοιπους κλάδους, ώστε να υπάρξει αντιστροφή του συσχετισμού δύναμης και άρα της αντεργατικής νομοθεσίας. **T**